
WODC in 1990 en 1991

- onderzoek
- documentatie en publikaties

W

wetenschappelijk

O

onderzoek- en

D

documentatie

C

centrum

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Onderzoek	5
2.1	Overzicht	5
2.2	Onderzoek op het terrein van wetgeving, rechtspleging en slachtofferzorg	5
2.2.1	Lopend onderzoek	8
2.3	Onderzoek op het terrein van politie, criminaliteitspreventie, georganiseerde misdaad en milieu	8
2.3.1	Lopend onderzoek	11
2.4	Onderzoek op het terrein van strafrechtstoepassing, jeugd-delinquentie, justitiële jeugdbescherming, alternatieve straffen, en vreemdelingenrecht	13
2.4.1	Strafrechtstoepassing	13
2.4.2	Jeugddelinquentie en jeugdbescherming	14
2.4.3	Alternatieve straffen	16
2.4.4	Vreemdelingenrecht	16
2.4.5	Lopend onderzoek	17
3	Documentatie en publikaties	19
3.1	Inleiding	19
3.2	WODC-documentatie	20
3.2.1	Literatuuraanvragen	21
3.2.2	Automatisering en nieuwe ontwikkelingen bij de WODC-documentatie in 1990	25
3.2.3	Literatuuronderzoek binnen de afdeling Documentatie en Publikaties	25
3.2.4	Plannen voor 1991	26
3.3	Justitiële Verkenningen	26
3.4	De rapporten	30
3.4.1	In 1990 verschenen rapporten in de serie Onderzoek en Beleid	30
3.4.2	In 1990 verschenen rapporten in de kleine reeks (K-reeks)	31
3.4.3	Overige publikaties	31
3.5	Dutch penal law and policy; notes on criminological research	32
4	Externe publikaties van WODC-medewerkers in 1990	33

1 Inleiding

In het vorige onderzoekplan 'WODC in 1989 en 1990' is uitvoerig aandacht besteed aan de instelling van een Directie Wetenschapsbeleid en Ontwikkeling, waarin het WODC werd ingebed. Doelstelling van de nieuwe directie is met name de universitaire wereld nauwer te betrekken bij wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van het justitiebeleid. Daarbij wil men disciplines betrekken die in dit onderzoek tot nu toe niet zo'n prominente rol gespeeld hebben, zoals bv. bedrijfskunde, communicatiewetenschappen en economie. De directie, hoewel nog steeds in opbouw, heeft vanaf de tweede helft van 1990 reeds aanzienlijke activiteiten in dit opzicht ontplooid.

Zoals ook toen gememoreerd, behoudt het WODC echter zijn positie als 'service-instituut' ten behoeve van departementsleiding en beleidsdirecties. Wel wordt ernstig nagedacht over de vraag of het WODC zich niet meer zal moeten concentreren op bepaalde vormen van specialisatie. Zo heeft het WODC een duidelijke expertise verworven op het terrein van evaluatie van innovatieve beleidsmaatregelen en van de invoering van nieuwe wettelijke maatregelen evenals van het toegankelijk maken van de ontwikkeling van de criminaliteit. Daarnaast kan het WODC meestal onmiddellijk ingaan op zeer dringende beleidsvragen ad hoc, waarbij op flexibele wijze en snel een — eventueel voorlopig — antwoord geformuleerd kan worden.

Ook ditmaal is het onderzoekplan van het WODC weer samengesteld in overleg met de beleidsdirecties en wetgevende afdelingen, nadat vanuit het centrum voorstellen voor mogelijk relevant beleidsonderzoek waren gedaan. Dit overleg heeft steeds in het teken gestaan van de beleidsontwikkelingen enerzijds en de planning van wetenschappelijke activiteiten van de nieuwe directie anderzijds. Hoewel dit onderzoekplan op zichzelf staat, dient de lezer zich te realiseren dat de hieronder weergegeven plannen niet los staan van de programmering van de directie.

Bij het onderzoekplan van het WODC is in sterke mate uitgegaan van de beleidsplannen die dit jaar door justitie en door het openbaar ministerie zijn uitgebracht.

Zo zal grote aandacht worden geschonken aan de problemen bij het handhaven van recht en wet. Dit leidt tot onderzoek op verschillende niveaus, in het bijzonder bestudering van de voorbereiding van wetgeving, onderzoek naar de strafrechtelijke procedure en naar het theoretisch model over de effectiviteit van sancties zoals dit is voorgesteld in het beleidsplan van het openbaar ministerie.

Een van de speerpunten van het justitiebeleid — ook opgenomen in het beleidsplan 'Recht in beweging' — is buurtpreventie. Evaluatie van de door

het departement gesubsidieerde projecten wordt ter hand genomen. Ook de vraag wat daders van delicten precies beweegt, welke keuzes zij maken en hoe zij in concreto opereren, is voor justitie van groot belang: aansluitend bij het beleidsplan van het openbaar ministerie zal daderonderzoek een belangrijk onderdeel worden van het onderzoekprogramma van het WODC.

Waar het de politie betreft, is met name de ontwikkeling van indicatoren en kerngetallen voor het evalueren van de eigen effectiviteit van belang. Op deze wijze krijgt de politie instrumenten ter beschikking die haar in staat zullen stellen het eigen beleid bij te sturen. Ten slotte blijft het WODC onderzoekcapaciteit ter beschikking stellen ter ondersteuning van de handhaving van de milieuwetgeving, in de eerste plaats door de politie, in tweede instantie door bestuur en openbaar ministerie.

In het kader van deconcentratie en decentralisatie zijn directies van penitentiaire inrichtingen genoodzaakt beleidsplannen op te stellen en uit te voeren. Daarom zal een onderzoek worden verricht naar de gevolgen van deze ontwikkelingen voor het beleid en de verantwoordelijkheid van lokale managers. In 'Recht in beweging' wordt aangekondigd dat de detentiec capaciteit zal worden uitgebreid. Derhalve zal in een onderzoek worden nagegaan welke de consequenties hiervan zijn op bijvoorbeeld de besluitvorming bij politie, openbaar ministerie en de rechterlijke macht.

Binnenkort zal worden gestart met een nieuwe behandeling van ter beschikking gestelde seksuele delinquenten. Aangezien het hier gaat om een niet onaanzienlijke groep, die bovendien vrij lang in een inrichting verblijft, ligt een begeleidend onderzoek voor de hand. Dit onderzoek zal worden gekoppeld aan een recidive-onderzoek, waarin aandacht zal worden besteed aan het delictverleden.

De immigratie en het aantal asielzoekers blijven zorg baren. Ter ondersteuning van dat beleid verricht het WODC, soms in samenwerking met het NIDI en het CBS, onderzoek naar nieuwe vormen van gezinshereniging en naar de vraag waarom men juist naar Nederland komt. Tevens wordt, onder meer in verband met de Europese integratie, internationaal vergelijkend onderzoek gedaan naar het vreemdelingen- en asielbeleid en het beleid inzake naturalisatie.

Met betrekking tot onderzoek op het terrein van jeugddelinquentie en justitiële jeugdbescherming wordt nauw aangesloten bij de beleidsnota 'Justitiële jeugdbescherming: met recht in beweging'. Zo zal het WODC de maatregelen ter verbetering van het functioneren van de Raden voor de Kinderbescherming en de mogelijk experimentele invoering van de voorgestelde maatregel van 'hulp en steun' evalueren, evenals het functioneren van de (penitentiaire) jeugdreclassering.

Ten slotte zal evaluatie-onderzoek plaatsvinden naar nieuwe vormen van alternatieve straffen. Het beleidsplan 'Recht in beweging' heeft de ontwikkeling van nieuwe alternatieven uitdrukkelijk als belangrijk beleidspunt aangemerkt, terwijl de OCAS dit voorjaar met een advies zal komen met betrekking tot het exploreren van nieuwe mogelijkheden op dit terrein.

Justitie kampt met grote problemen waar het de rechtshandhaving betreft. Alle zeilen dienen te worden bijgezet. Onderzoek kan hierbij de helpende hand bieden. Zowel internationaal vergelijkend onderzoek naar het beleid in andere (Europese) landen, brede overzichten met betrekking tot de effectiviteit van verschillende vormen van justitieel ingrijpen en evaluatie van beleidsinnovaties zijn hiervoor bij uitstek nuttige hulpmiddelen. Zij zullen de komende jaren dan ook de kernthema's vormen van het onderzoekplan van het WODC.

dr. J. Junger-Tas

2 Onderzoek

2.1 Overzicht

Zoals gebruikelijk, is ook dit jaar aandacht besteed aan de planning van onderzoeken voor het komende jaar. Daarbij is geïnventariseerd hoe het staat met de lopende projecten, en is, mede op basis van gesprekken met beleidsafdelingen, bekeken welke nieuwe onderzoeken ter hand zouden kunnen worden genomen.

In onderstaand overzicht is een aantal gebieden onderscheiden; per gebied is aangegeven welke hoeveelheid energie gepland is, in de vorm van inzet van medewerkers (al dan niet op de formatie) en materiële uitgaven. Voor de eenvoud is alles in geldeenheden uitgedrukt. In totaal is voor 3,6 miljoen gulden begroot.

2.2 Onderzoek op het terrein van wetgeving, rechtspleging en slachtofferzorg

In 'Recht in beweging' en 'Strafrecht met beleid' is het beleid van respectievelijk het departement en het openbaar ministerie uitgezet. In beide beleidsplannen is een centraal probleem de naleving en, in het voetspoor

Overzicht verdeling over een aantal beleidsterreinen van uitgaven in 1991 voor intern onderzoek CDWO (bedragen * f 1000)

aandachtsgebied	totaal gepland		lopend onderz.		nieuw onderz.	
	f	%	f	%	f	%
criminaliteitspreventie	514	14,1	311	28,7	203	7,9
politie	319	8,7	56	5,2	263	10,3
Europa 1992 e.v.	158	4,3	15	1,4	143	5,6
milieu	208	5,7	55	5,1	153	6,0
delictachtergronden	466	12,9	-	-	466	18,2
wetgeving	496	13,6	8	0,7	488	19,1
rechtspleging	233	6,4	122	11,2	111	4,3
rechtshulp	44	1,2	-	-	44	1,7
slachtofferzorg	54	1,5	42	3,9	12	0,5
inrichtingen	185	5,1	169	15,6	16	0,6
alternatieve sancties en reclassering	433	11,9	160	14,8	273	10,6
jeugd delinquentie en -bescherming	270	7,4	117	10,9	153	6,0
etnische	5	0,1	5	0,5	-	-
vreemdelingen	182	5	21	2	161	6,3
verslavingszorg	75	2,1	-	-	75	2,9
totaal	3642	100	1081	100	2561	100

daarvan, de handhaving van recht en wet. In het onderzoek voor de komende jaren zal daarom aan deze problematiek prioriteit worden gegeven en het onderzoeksthema betreft dus de handhaving van wetgeving.

Voor de bij de voorbereiding van wetgeving betrokkenen alsmede voor degenen belast met de handhaving van wetgeving is het noodzakelijk te weten wanneer regels eerder wel dan niet worden nageleefd. Dat is van betekenis voor de inhoud van de wetgeving, de wijze waarop het in de wet vastgelegde beleid inhoud wordt gegeven, en voor de eventueel te kiezen sancties. Op het punt van de sancties is in het beleidsplan van het openbaar ministerie een theoretisch model opgesteld omtrent de effectiviteit van sancties. De zekerheid van een interventie (de pakkans), de snelheid van de interventie en de aard/zwaarte van de interventie zijn de drie aspecten die bepalend zijn voor het effect van sancties. Daarbij moet wel onderscheid worden gemaakt naar drie doelgroepen van de strafrechtelijke interventie: de daders, de potentiële daders en de gezagsgetrouwe burgers.

Aangenomen wordt dat naarmate de zekerheid van de sanctie toeneemt, de effectiviteit van de sanctie groter is t.a.v. de drie groepen. Van de snelheid wordt dit eveneens aangenomen, zij het dat hierover nog zeer weinig bekend is. Over de aard en het nut van de sanctie is veel onderzoek gedaan. Daarbij zij overigens aangetekend dat het onderwerp ideologisch beladen is. Een belangrijk inzicht is dat dergelijke vragen per delict en de daarbij behorende omstandigheden (wie, waar, waarom en hoe wordt het gepleegd), moeten worden beantwoord.

In dit onderzoekplan wordt op twee manieren vorm gegeven aan onderzoek omtrent de naleving en handhaving van wetten. In de eerste plaats is er het evaluatie-onderzoek van geldende wetten, in de tweede plaats een bestudering of invulling van de hierboven genoemde beleidstheorie (nl. dat onder bepaalde condities een sanctie effectief is). De invulling van de beleidstheorie, een activiteit die ook voor de langere termijn zinvol is, kan zowel met behulp van literatuuronderzoek als aan de hand van empirische toetsing van op die theorie gebouwde veronderstellingen. In het bijzonder zou gelet moeten worden op zogenaamde kritische grenzen, op het marginale grensnut van elke nieuwe interventie: hoeveel interventies van welke soort hebben nog effect? Is het nodig om ter optimale bestrijding van zwart reizen 7000 of 70.000 controles per jaar te houden?

Bij de evaluatie van de SEC-projecten is een model ontworpen met behulp waarvan de diverse soorten effecten van de diverse soorten bestuurlijke of strafrechtelijke interventies kunnen worden gemeten en vergeleken. Een dergelijk model valt ook te gebruiken voor een vergelijking van verschillende strafrechtstheorieën. Dit model zal verder worden uitgewerkt, waarbij aansluiting zal worden gezocht bij het hierboven genoemde model van het openbaar ministerie. Deze uitwerking betekent tevens dat de resultaten van verricht onderzoek in het model worden ingebouwd. In die zin is dit onderzoek ook te beschouwen als een literatuurstudie over de effecten van de sanctie.

In het model dat in het beleidsplan van het openbaar ministerie is opgenomen, blijkt dat met name over het element 'snelheid van reactie' nog

weinig bekend is. Om die reden zal aan dat aspect in het bijzonder aandacht worden besteed. Overwogen wordt om onderzoek te doen naar de lengte van de strafrechtelijke procedure in misdrijfzaken in relatie tot het gebruik van procesmiddelen. Bekend is op zich dat het grootste deel van de tijdsduur bestaat uit lig- en reistijd van de dossiers, niet uit bewerkingstijd. Creatieve processtrategieën kunnen bijvoorbeeld de toename van de reistijd bevorderen, maar evenzeer is denkbaar dat die er niet toe doen. In het onderzoek kan tevens worden gezien wat de effecten zijn van een lange procesduur op de aard en de hoogte van de straf. Aangenomen wordt dat de tijd een matigende invloed daarop heeft; die veronderstelling valt te onderzoeken.

Daarnaast zal vrijkomende tijd gebruikt worden om een onderzoek op te zetten dat speciaal geschikt is om de veronderstelling te toetsen dat een snelle reactie meer effect heeft op daders en eventueel potentiële daders dan een trage reactie.

Voorts wordt in andere onderzoeken en passant aandacht geschonken aan het tijdselement, zoals in het onderzoek naar majeure fraudezaken en in het onderzoek dat een beschrijving van de advocatuur in Nederland inhoudt (op het punt van de attitude van de advocaat tegenover procederen en zijn opvatting over de effecten van een lange duur van procedures). De evaluatie van de Wet Mulder biedt tevens een aanvulling op bovengenoemde onderzoeken m.b.t. het tijdsaspect, waar de gevolgen van een versnelde administratieve afdoening worden bestudeerd.

Een andere activiteit van het openbaar ministerie betreft de zorg voor het slachtoffer. Onderzocht zal worden wat de effecten van deze zorg zijn op slachtoffers en derden, bijvoorbeeld voor wat betreft hun vertrouwen in het recht, in justitie of in hun gedrag.

Daarnaast zal een trendstudie worden verricht van de bestaande literatuur op het terrein van de slachtofferzorg, in het bijzonder van de diverse experimenten die zijn uitgevoerd. Vóór met nieuwe experimenten wordt begonnen dan wel vóór nieuwe experimenten worden geëvalueerd, moet eerst een overzicht bestaan over de modaliteiten en de gevolgen van de reeds verrichte.

De eerste slag om de naleving en handhaving van wetgeving wordt gemaakt op het niveau van de voorbereiding van wetgeving. Gepoogd zal worden te achterhalen waarom welke instrumenten bij de handhaving van wetgeving zijn gekozen, en in het verlengde daarvan waarom het instrument wetgeving is gekozen. Daarbij zal worden nagegaan of en hoe overleg is gevoerd met handhavers en uitvoerders, of het te regelen gedrag is geanalyseerd op aard en omstandigheden, en dergelijke. Bezien kan worden of er bijvoorbeeld sprake is van automatismen, van departementale routines, of politieke 'constraints'.

In indirect verband met het thema 'handhaving en naleving' staat het onderzoek ter evaluatie van de discriminatie-richtlijnen, welke zijn opgesteld met het oog op een goede handhaving van de anti-discriminatiebepalingen in het Wetboek van Strafrecht. Deze evaluatie is aan de Tweede Kamer toegezegd.

Aan de Kamer is eveneens toegezegd een evaluatie van de eigen rechtsingang van minderjarigen ter zake van omgangsregelingen. Dit evaluatieonderzoek zal dit jaar ter hand worden genomen.

2.2.1 Lopend onderzoek

1. Evaluatie WBF (Wet Bestuurdersaansprakelijkheid bij Faillissement). Dit evaluatie-onderzoek wordt begin 1991 afgerond. Daarna zal zowel enige tijd worden besteed aan een juridische plaatsbepaling van deze wet alsmede aan een evaluerend eindrapport, waarin de diverse onderzoeken die zijn verricht in het kader van de evaluatie van de WBA (Wet Bestuurdersaansprakelijkheid) en de WBF, worden geïntegreerd.
2. Het gvo in onderzoek. Dit onderzoek naar het functioneren van het gerechtelijk vooronderzoek is afgerond en wordt begin 1991 uitgebracht.
3. Evaluatie Wet Mulder. De invoering van de Wet Mulder wordt op diverse manieren geëvalueerd. Naast een invoeringsevaluatie worden ook de werking en de effecten onder de loep genomen. In 1993 valt de eindrapportage te verwachten, in 1991 twee (tussen)rapportages.
4. Evaluatie van wetgeving via jaarverslagen. Dit onderzoek, dat binnen het programma al enige jaren posterioriteit heeft, nadert niettemin zijn voltooiing. De gegevensverzameling is afgerond, rapportage is in de loop van 1991 te verwachten.
5. Evaluatie slachtofferproject Middelburg. De gegevensverzameling is afgerond; rapport valt medio 1991 te verwachten.
6. Evaluatie project strafrechtelijke dading. Omdat ook het nakomen van een dading in het onderzoek aan de orde komt, is de gegevensverzameling nog niet afgesloten (het project werd december 1990 beëindigd). Waar de andere benodigde gegevens wel verzameld zijn, valt rapportage in het najaar 1991 te voorzien.
7. Afhandeling majeure fraudezaken. Het onderzoek naar de afloop van majeure fraudezaken is eind 1990 van start gegaan. Waar nog onzekerheid bestaat over de financiële mogelijkheden om codeurs aan te stellen voor dit dossieronderzoek, is een termijn thans moeilijk te geven.
8. Onderzoek advocatuur. Reeds eerder is aangekondigd dat dit onderzoek werd overwogen. In de loop van 1991 zal de uitvoering ter hand worden genomen. Centraal staat de vraag hoe de advocatuur is georganiseerd, welke advocaten wat doen (specialisatie, bv.).

2.3 Onderzoek op het terrein van politie, criminaliteitspreventie, georganiseerde misdaad en milieu

Het WODC verricht politie-onderzoek voor verscheidene cliënten: de Directie Politie van het Ministerie van Justitie, de Directie Politie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Directie Criminaliteitspreventie van het Ministerie van Justitie. Onderzoek voor de Directie Politie van het

Ministerie van Binnenlandse Zaken wordt sinds begin 1987 verricht, voor de Directie Criminaliteitspreventie sinds medio 1989. Met enige tevredenheid mag worden vastgesteld dat in de afgelopen periode een aantal onderzoeken is afgerond c.q. in aanvang zijn genomen waar meer dan één directie bij betrokken was.

In de afgelopen periode is tevens de samenwerking met de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI), met name de sectie misdaadanalyse, enigszins van de grond gekomen. De inzet van het onderzoek van het politie-onderzoekteam is daarbij het leveren van een wetenschappelijke bijdrage aan de ontwikkeling van de misdaadanalyse. Projecten die in dit verband genoemd kunnen worden, zijn het onderzoek naar motieven en keuzen van bankovervallers en het onderzoek naar autokrakers in Arnhem. Verder is de samenwerking met externe onderzoekers c.q. onderzoekinstanties op gang gekomen.

Voor de activiteiten van het politieteam wordt uitgegaan van de in het vorige onderzoekplan uitgezette hoofdlijnen:

- a. gerichte aandacht voor daderonderzoek;
- b. de ontwikkeling van instrumenten voor uitvoering en beleid.

Ad a: de basisidee die hieraan ten grondslag ligt, is dat aan beleid, impliciet of expliciet, een redenering ten grondslag ligt. In de terminologie van Hoogerwerf cs. de beleidstheorie. Die theorie, zowel in het vlak van de preventie als van de repressie, veronderstelt gedragingen en keuzen van daders. Bijvoorbeeld, de dader werkt op een geografisch beperkt gebied, zijn gedrag is aan herhaling onderhevig, of door het aanbrengen van veiligheidsvoorzieningen wordt bij de potentiële dader een keuzeprocess (wel of niet stelen) op gang gebracht.

Dergelijke veronderstellingen worden zelden getoetst. Willen (beleids-) maatregelen goed gefundeerd zijn, dan dienen dergelijke veronderstellingen op hun validiteit getoetst te worden. Onderzoekmatig kan dit gebeuren door:

- zorgvuldig kwantitatief onderzoek, mede op basis van reeds opgeslagen gegevens (Herkennissysteem enz.);
- zicht te krijgen op de optiek van de dader, onder meer door het interviewen van de daders.

In het kort komt dit neer op méér kennis over daders. Met dit thema hoopt het WODC aan te sluiten bij één van de hoofdpunten van 'Strafrecht met beleid', het beleidsplan van het openbaar ministerie voor de jaren 1990-1995, nl. aandacht voor de (aanpak van de) stelselmatige dader en de activiteiten van de Werkgroep Misdaadanalyse van de Recherche Adviescommissie (RAC). Het voornemen zoals verwoord in het beleidsplan van het openbaar ministerie (het inventariseren en onderscheiden van soorten daders, hun werkwijzen en het vaststellen van geëigende interventies) kan alleen worden gerealiseerd wanneer op het niveau van de uitvoering relevante gegevens en kennisinstrumenten aanwezig zijn. Die situatie is, gegeven de huidige stand van de automatisering en de uiterst onvolkomen integratie van (lokale c.q. regionale) informatievoorziening en preventie- en opsporingsbeleid, nog lang niet bereikt. Het is daarom van groot belang dat

in de komende jaren aan de integratie van informatievoorziening en opsporings- en preventiebeleid wordt gewerkt, bij voorkeur in de context van de nieuwe politieregio's. Vrijwel alle maatregelen, experimenten enz. zijn tot nu toe lokaal gericht, gegeven de lokale politie-organisaties. Gekeken werd naar het lokale effect van een bepaalde maatregel; niet-lokale effecten waren voor de lokale politie-organisatie niet relevant. Met de reorganisatie worden de lokale kaders verbroken, zowel ten aanzien van het zicht op de dader als ten aanzien van de inzet van middelen. Voor het onderzoek is daarbij van belang in hoeverre de nu nog lokale informatiesystemen in een regionale organisatie aan elkaar gekoppeld worden en hoe de nieuwe (sub)regionale kaders worden vastgelegd. Een notitie van de Werkgroep Misdaadanalyse over deze problematiek zal binnenkort aan de RAC worden aangeboden.

Ad b: de ontwikkeling van instrumenten voor uitvoering en beleid. Het gaat hier primair om het ontwikkelen van indicatoren, kerngetallen enz. voor de verschillende geledingen van beleid, gezag en uitvoering. Hoewel de analyse en ontwikkeling hier voorop staan, zal, ten behoeve van een optimaal gebruik door de uiteindelijke afnemers (beleid, bestuur, openbaar ministerie enz.), aan de verspreiding en acceptatie de nodige aandacht gegeven moeten worden. De te hanteren filosofie daarbij is longitudinaal en vergelijkend. Longitudinaal houdt in dat de cijfers van een korps niet van jaar op jaar beoordeeld moeten worden, maar dat de prestaties van een korps over een langere periode (4 à 5 jaar) beoordeeld moeten worden. Het verleden fungeert als ijkpunt voor het korps zelf: is het vooruitgegaan of niet? Vergelijkend houdt in dat de prestaties van een korps gezien worden in relatie tot de prestaties van korpsen die in vergelijkbare omstandigheden opereren. Het gaat hier dus niet om de vraag of zij het beter of slechter doet dan in het verleden, maar om de vraag of zij het beter of slechter doet dan haar 'maatkorpsen'.

Naast het op deze twee hoofdthema's gerichte onderzoek zal er rekening mee moeten worden gehouden dat een deel van de capaciteit voor dienstverlenend onderzoek en (dienstverlenende) activiteiten ad hoc zal moeten worden ingezet. Zo zullen activiteiten ten behoeve van een externe instantie een deel van de tijd van het politieteam vergen. Verder zal een deel van de tijd besteed worden aan activiteiten in het kader van het zogenaamde NMP-plus (NMP: Nationaal Milieuplan). Deze activiteiten vallen echter binnen het kader van het laatstgenoemde thema.

Vanaf 1990 worden in een aantal gemeenten projecten gefinancierd waarin door middel van een gevarieerd programma aan preventie van criminaliteit in de buurt wordt gewerkt.

Het onderzoek zal ongeveer vier van deze projecten nader evalueren. Allereerst zal worden bekeken in hoeverre de projecten volgens plan zijn verlopen. Ook zal worden gepoogd voldoende aandacht te besteden aan de effect-evaluatie door gegevens over geregistreerde criminaliteit en slachtoffergegevens te verzamelen over de periode vóór en na de beëindiging van het project. Tevens zal gezien worden in hoeverre er verplaatsingseffecten

kunnen worden waargenomen. In het onderzoek zal bijzondere aandacht uitgaan naar de betrokkenheid van jongeren bij criminaliteit en de rol van de politie hierbij.

2.3.1 Lopend onderzoek

1. Doen en laten, beleidsmaatregelen en reacties van krakers. In het onderzoek gaat de aandacht uit naar de veronderstellingen die aan het (lokale) preventiebeleid ten grondslag liggen en de effectiviteit van dat beleid. Het onderzoek richt zich op een zo volledig mogelijke analyse van bedoelde en onbedoelde verplaatsingseffecten op basis van zorgvuldig kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar daders. Het onderzoek zal in het najaar van 1991 worden afgerond.
2. Drugstoerisme. Doel van dit onderzoek is inzicht te verkrijgen in de beweegredenen van Duitse druggebruikers om in Arnhem drugs te kopen en te consumeren. Dit onderzoek is begin 1991 afgerond.
3. Motieven en keuzen van bankovervallers. Doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in de motieven die leiden tot een overval en de keuzes en overwegingen die ten grondslag liggen aan de uitvoering ervan. Het onderzoek is geïnitieerd door de Werkgroep Justitie-Banken en vindt in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam plaats. De einddatum van dit onderzoek valt in de herfst van 1991.
4. Rijden onder invloed. Doel van dit onderzoek is het effect op het gedrag van de automobilist te meten van een reeks maatregelen in het kader van het project 'Preventieve aanpak rijden onder invloed in het arrondissement Assen'. Dit onderzoek wordt in mei 1991 afgesloten.
5. Vuurwapencriminaliteit. De achtergrond van het onderzoek wordt gevormd door het stijgend aantal doden en gewonden als gevolg van vuurwapendelicten en de geconstateerde verminderde politieke aandacht voor vuurwapenbezit en gebruik. De Minister van Justitie heeft de RAC (Recherche Adviescommissie) om advies gevraagd. Ter voorbereiding van het advies vindt een onderzoek plaats naar de wijze waarop in de politieke praktijk de bestrijding van illegaal wapenbezit plaatsvindt en de rol van het openbaar ministerie daarbij. Het onderzoek vindt plaats in samenwerking met de CRI (Centrale Recherche Informatiedienst). Afsluiting zal plaatsvinden in juli 1991.
6. Bevolkingsenquêtes en indicatoren ontwikkeld. In het afgelopen jaar is door het WODC in samenwerking met AGB/Intomart een zogenaamde standaardbevolkingsenquête ontwikkeld. In het komend jaar zal de bevolkingsenquête in meer dan 20 gemeenten uitgezet worden. Analyse daarvan zal een vergelijkend overzicht geven van de stand van zaken in die gemeenten en een vergelijkend beeld van de relatie politie-publiek in die gemeenten. Dit zal in de herfst van 1991 worden afgerond.
7. Ophelderingspercentages als indicatoren van opsporingsprestaties. Deze percentages gelden als indicator voor de performance van politiekorpsen. Aan die indicator kleven echter enige bezwaren. Doel van het onderzoek

is een zo zuiver mogelijk ophelderingspercentage te krijgen en het in kaart brengen van de (externe) factoren die het ophelderingspercentage kunnen beïnvloeden, zodat een vergelijkend beeld van korpsen geconstrueerd kan worden. Dit onderzoek wordt in december 1991 afgerond.

8. Politie en milieuwethandhaving II. Na het eerste onderzoek op het gebied van politie en milieuwethandhaving is een tweede onderzoek gestart. In het (afgesloten) onderzoek werd gekeken naar die factoren die van invloed kunnen zijn op het succes c.q. falen van de politieke handhaving van milieuwetten. De factoren hadden voornamelijk betrekking op intern politieke factoren. De gegevens werden ontleend aan een aantal door het Ministerie van VROM gefinancierde projecten. Een van de produkten van het onderzoek was een stappenplan voor de opzet van handhavingsprojecten. Dit ten behoeve van elders nieuw op te starten projecten. In het vervolgtraject zal het stappenplan uitgebreid worden (de onderzochte projecten zijn nog niet voltooid) en zal de aandacht meer gericht zijn op de rol van bestuur en openbaar ministerie bij de handhaving. De aan dit en het vorige onderzoek ontleende criteria (voor de beoordeling van projecten) worden toegepast in:
 9. onderzoek in het kader van de besteding van de NMP-plus-gelden voor politieprojecten. Met het projectbureau politie (BiZa/Justitie) zijn besprekingen gaande met betrekking tot inpassing van WODC-onderzoek in de activiteiten van het projectbureau, en
 10. nulmeting en vervolgmetingen bij parketten vanwege de aanwending van NMP-plus-gelden. Voor de besteding van NMP-plus-gelden bij het openbaar ministerie en de zittende magistratuur is gesteld dat de door die instanties te leveren produkten (en effecten) meetbaar dienen te zijn (zie ook: plan van aanpak openbaar ministerie). Dit houdt in dat onder de paraplu van de projectgroep HAMIL (Handhaving Milieu) in de eerste plaats een nulmeting (peiljaar 1990) verricht zal moeten worden, gevolgd door jaarlijkse vervolgmetingen teneinde de voortgang op het gebied van de milieuwethandhaving aan te kunnen geven. Met de voorbereiding van de nulmeting, d.w.z. een inventarisatie van de voetangels en klemmen in de registratie van milieuzaken, is reeds begonnen. Dit onderzoek zal in april 1991 worden afgesloten.
 11. Bedrijfskundig onderzoek recherche (BOR). In 1990 is een aanvang gemaakt van het in het beleidsplan Samenleving en Criminaliteit aangekondigde bedrijfskundig onderzoek recherche. De hoofdmoot van het project behelst de introductie van een aantal relatief nieuwe methoden voor de verwerking van recherchezaken in de gemeentelijke politiekorpsen Utrecht en Rotterdam en het Rijkspolitedistrict Apeldoorn. De start van die experimenten vindt plaats in 1991. Het WODC verleent medewerking met het oog op de (interne) evaluatie van de experimenten.
 12. Ontwikkeling enquêtes transitie's en bedrijven (analoog aan bevolkings-enquêtes). Bevolkings-enquêtes bestrijken slechts een deel van de voor de politie relevante doelgroepen. Met de ontwikkeling van enquêtes voor transitie's (de vlottende bevolking) en bedrijven wordt gepoogd

- een deel van de witte plekken in de informatievoorziening van de politie op te vullen. Afsluiting vindt in het najaar van 1991 plaats.
13. Grensoverschrijdende misdaadondernemingen. Doel van het onderzoek is zicht te krijgen op hoe grensoverschrijdende misdaadondernemingen te werk gaan, op welke wijze de winsten worden veilig gesteld en wat de rol van de bovenwereld is voor het reilen en zeilen van dergelijke illegale ondernemingen. Daarbij wordt gekeken naar zaken die zowel in Nederland als in andere (EG)landen hebben gespeeld. Parallel aan dit onderzoek wordt gepoogd in samenwerking met een aantal buitenlandse instellingen en met ondersteuning van de EG een Europees documentatiecentrum ten aanzien van de grensoverschrijdende misdaad op te zetten. Het onderzoek zal in 1992 worden afgerond.
 14. EDOC. Dit betreft het initiëren en starten van een Europees documentatiecentrum.
 15. Vanaf 1990 worden in een aantal gemeenten projecten gefinancierd waarin door middel van een gevarieerd programma aan preventie van criminaliteit in de buurt wordt gewerkt. Het onderzoek zal ongeveer vier van deze projecten nader evalueren. Allereerst zal worden bekeken in hoeverre de projecten volgens plan zijn verlopen. Ook zal worden gepoogd voldoende aandacht te besteden aan de effectevaluatie door gegevens over geregistreerde criminaliteit en slachtoffergegevens te verzamelen over de periode vóór en na de beëindiging van het project. Tevens zal bezien worden in hoeverre er verplaatsingseffecten kunnen worden waargenomen. In het onderzoek zal bijzondere aandacht uitgaan naar de betrokkenheid van jongeren bij criminaliteit en de rol van de politie hierbij.
 16. Onderzoek Politie 2000. Het WODC zal medewerking verlenen aan dit door het bureau McKinsey, in opdracht van de Stichting Maatschappij en Politie uit te voeren onderzoek.

2.4 Onderzoek op het terrein van strafrechtstoepassing, jeugddelinquentie, justitiële jeugdbescherming, alternatieve straffen en vreemdelingenrecht

2.4.1 *Strafrechtstoepassing*

Het is inmiddels een goede gewoonte geworden het onderzoek op het terrein van het gevangeniswezen te centreren rond enkele thema's. In het verleden waren dat bijvoorbeeld regiemethoden, de populatie of de gedetineerdecultuur. Momenteel is er op dit terrein sprake van deconcentratie en decentralisatie. In dit kader zijn directies van inrichtingen tegenwoordig genoodzaakt beleidsplannen op te stellen en uit te voeren. Dit roept de vraag op welke de gevolgen zijn van deconcentratie en decentralisatie voor de ontwikkeling van het beleid en de verantwoordelijkheid van lokale managers. Het vinden of creëren van middelen om in een gedecentraliseerd gevangeniswezen toch de kwaliteit van de detentie en het regime te hand-

haven en de eindverantwoordelijkheid adequaat te regelen, staat hierbij centraal. Aangezien in Groot-Brittannië reeds ervaring is opgedaan op deze gebieden, zal worden gestart met een literatuurstudie omtrent de situatie aldaar.

Een andere belangrijke ontwikkeling op het gebied van gevangeniswezen betreft de uitbreiding van de detentiecapaciteit, welke in 'Recht in beweging' wordt aangekondigd. Met deze (uitbreiding van de) detentiecapaciteit hangen enkele verschijnselen nauw samen. Deze zijn onder andere: de voortdurende druk op maximale benutting en efficiency; verandering van de gevangenispopulatie en selectieve opsporing en toepassing van voorlopige hechtenis. Het mag dan ook verwacht worden dat uitbreiding van de detentie gevolgen zal hebben die de grenzen van het gevangeniswezen overschrijden. In een onderzoek zal daarom worden nagegaan welke de gevolgen van de uitbreiding zijn op besluitvorming van politie, openbaar ministerie en rechterlijke macht. Voor dit onderzoek zal samenwerking met anderen worden gezocht.

Van de groep ter beschikking gestelden vormen de seksuele delinquenten een substantieel deel. Uit recente publikaties op het terrein van tbs valt af te leiden dat de kans op recidive bij deze delinquenten groter is dan bij andere delinquenten. Voor seksuele delinquenten wordt momenteel een nieuwe behandelwijze gestart. Deze zal wetenschappelijk worden geëvalueerd. In dit onderzoek zal ook aandacht worden besteed aan de vragen van de gezamenlijke tbs-inrichtingen. Gekoppeld aan dit onderzoek zal dan in het volgend jaar weer een onderzoek naar recidive worden opgezet. In dit onderzoek zal ruim aandacht worden besteed aan het delictverleden.

2.4.2 Jeugddelinquentie en jeugdbescherming

Voor de komende jaren is een aantal speerpunten voor onderzoek aan te wijzen die direct of indirect voortvloeien uit de beleidsnota's van Justitie die onlangs naar buiten zijn gekomen. Voor het onderzoek op het terrein van justitiële jeugdbescherming en alternatieve straffen betreft dit met name het beleidsplan 'Recht in Beweging' en de nota 'Justitiële jeugdbescherming: met recht in beweging'. Zo wordt in de beleidsnota 'Justitiële Jeugdbescherming' gepleit voor invoering van een maatregel 'hulp en steun' voor oudere minderjarigen die niet meer in aanmerking komen voor een ondertoezichtstelling omdat zij zich reeds in verregaande mate van het ouderlijk gezag hebben losgemaakt. Hoewel de discussie in de Tweede Kamer over invoering van een dergelijke maatregel nog moet plaatsvinden, lijkt het nuttig zich reeds te beraden over mogelijke experimenten op dit terrein. In dat geval zal het van belang zijn de maatregel tot hulp en steun op zijn praktische toepassingsmogelijkheden te evalueren.

In dezelfde nota kondigt de Staatssecretaris aan dat de deskundigheid van de Raden voor de Kinderbescherming versterkt zal worden. Dit zal enerzijds gebeuren door het aantrekken van interne specialistische deskundigheid en door het vaker beroep doen op externe deskundigheid, maar

anderzijds door het bevorderen van de deskundigheid van medewerkers van de Raden. In een aantal Raden is op uiteenlopende wijze reeds een aanvang gemaakt met toepassing van deze maatregelen. Het WODC is verzocht na te gaan in hoeverre deze maatregelen het functioneren van de Raden hebben verbeterd.

In verband met de uitbreiding van het aantal (gesloten) plaatsen in de justitiële jeugdbescherming is voorzien in twee nieuwe inrichtingen. Daarmee komt de dringende vraag naar voren wat de effecten zijn van de behandeling die in de justitie-inrichtingen wordt geboden. Het WODC is voornemens in eerste instantie een literatuuronderzoek aan deze vraag te wijden. In een later stadium (1992) zal ook empirisch materiaal verzameld worden om aldus de vraag concreter te kunnen beantwoorden.

In het JOC (Jongerenopvangcentrum) in Amsterdam zal een behandelingsseenheid worden opgericht, speciaal gericht op Marokkaanse jongeren. Ook hier zal evaluatie-onderzoek nodig zijn naar de effecten van een dergelijke nieuwe aanpak met betrekking tot een etnische minderheidsgroep.

Een onderzoek naar voorlopige hechtenis van jeugdigen zal in 1991 van start gaan. Het zal zich richten op de criteria voor toepassing van voorlopige hechtenis, de duur ervan en de rol van het persoonlijkheidsonderzoek daarbij. Ook zal worden ingegaan op de relatie tussen de voorlopige hechtenis en de uiteindelijke vrijheidsstraf. De uitkomsten zullen in een internationale context worden geplaatst, teneinde de bijzondere positie die ons land in dit opzicht inneemt, nader te belichten. Het onderzoek gaat uit van een looptijd van 2 jaar. Een eerste interimrapportage zal in 1992 verschijnen.

Er is reeds een begin gemaakt met de evaluatie van het project penitentiaire jeugdreclassering dat opgezet is in het nieuwe Lloyd. Het project richt zich op jongeren die niet begeleid worden in het kader van een kindbeschermingsmaatregel en bij wie ook geen sprake is van een persoonlijkheidsonderzoek of enig ander onderzoek, maar die wel degelijk opvang, begeleiding en nazorg behoeven.

Zodra de rapportage over de 'Gronden van de ots' voltooid is, zal het tweede deel van het ots-onderzoek ter hand genomen worden, dat de evaluatie van de uitvoering van de ots betreft. Het gehele onderzoek zal in 1993 voltooid zijn.

In het eindrapport van de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie wordt sterk gepleit voor onderzoek naar probleemjongeren die persistent delinquent gedrag tonen en zwaardere delicten plegen. Grond hiervoor vormen de onderzoekresultaten van de vele door de stuurgroep gesubsidieerde randgroepjongerenprojecten. Hierbij bleek dat, hoewel deze projecten wel resultaten boekten, er altijd een zekere 'restgroep' overbleef van zeer moeilijke jongeren die ongevoelig waren voor wat het project aan arbeid, scholing en individuele hulp te bieden had. Het WODC is voornemens om in het kader van het reeds gestarte internationale self-reportonderzoek speciale aandacht aan deze groep jongeren te wijden.

In 1991 zal opnieuw aandacht geschonken worden aan de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit. In ditzelfde kader wordt gewerkt aan de analyse

en rapportage van statistische gegevens over de justitiële jeugdbescherming. Overwogen wordt in 1991 een publikatie 'Ontwikkeling van de justitiële jeugdbescherming en de jeugdcriminaliteit' het licht te doen zien.

2.4.3 *Alternatieve straffen*

In het beleidsplan 'Recht in Beweging' wordt gepleit voor invoering van ambulante sancties — die in een aantal landen reeds bestaan — en die in essentie allen het terugdringen van de — zo kostbare — vrijheidsstraf beogen. In dit plan wordt onder meer 'Intensive Probation Supervision' genoemd, d.w.z. frequent en intensief reclasseringstoezicht en steun. Dit type sanctie wordt dikwijls gecombineerd met dienstverlening, een verplicht scholingsaanbod of verplichte behandeling of 'counseling'. Ontwikkeling van deze — en andere vergelijkbare — sancties is voor Justitie buitengewoon belangrijk. Ze zullen nauwkeurig op hun waarde en effectiviteit onderzocht moeten worden.

Voorjaar 1991 zal het adviesorgaan voor alternatieve straffen, de OCAS, met een advies komen over uitbouw en invoering van een uitgebreider potentieel aan alternatieven dan tot nu toe in ons land het geval was. Dit advies zal naar alle waarschijnlijkheid uitmonden in één of meer voorstellen voor experimentele invoering van nieuwe vormen van alternatieve straffen. De evaluatie daarvan zal vervolgens aanwijzingen geven over eventueel definitieve invoering en de condities waaronder die invoering het meest succesvol zou zijn.

Overigens is het nu 10 jaar geleden dat de 'dienstverlening' in experimentele vorm werd ingevoerd. Gezien de recente wettelijke invoering hiervan en het feit dat hierbij problemen gesignaleerd zijn, valt te overwegen een hernieuwde evaluatie van de 'dienstverlening' zoals deze thans in de praktijk functioneert uit te voeren.

2.4.4 *Vreemdelingenrecht*

De laatste decennia is in Nederland een reactief en bovenal restrictief vreemdelingenbeleid gevoerd. Inmiddels is echter vastgesteld dat de huidige ontwikkelingen — de blijvend omvangrijke immigratie, het groeiend aantal asielzoekers, het toenemend aantal gedoogden, de langlopende procedures, de problematische huisvesting, de (al dan niet vermeend) beperkte mate waarin uitgeprocedeerde vreemdelingen worden verwijderd — ander beleid en instrumentarium vergen. In 'Recht in beweging' wordt vastgesteld dat een preventief beleid noodzakelijk is. Zo zal getracht worden te voorkomen dat collectieve voorzieningen verstrekt worden aan illegale vreemdelingen. Terzijde zij hierbij vermeld dat het WODC op dit terrein het vorig jaar onderzoekresultaten publiceerde. Daarnaast wordt gestreefd naar voorkoming of beperking van migratiestromen door middel van gerichte besteding van ontwikkelingsgelden. Het WODC is gevraagd een onderzoek te ver-

richten naar motieven van migranten om naar Nederland te komen. Gezien de aard en omvang van dit onderzoek zal voor de uitvoering samenwerking worden gezocht met andere instituten.

2.4.5 Lopend onderzoek

1. Dagdetentie. Doel van dit onderzoek is na te gaan of dagdetentie een substantiële bijdrage levert aan een goede overgang van detentie naar vrijheid. Dit onderzoek zal in het voorjaar van 1991 worden afgerond.
2. Economisch gedrag opiaatgebruikers. Met dit onderzoek wordt getracht inzicht te verkrijgen in het inkomsten- en bestedingspatroon van heroïneverslaafden en de rol die criminaliteit en methadonverstrekking hierin heeft. Het onderzoek zal in het voorjaar van 1991 worden afgerond.
3. Evaluatie alcohol-verkeers-cursussen. Met dit onderzoek wordt getracht aan antwoord te geven op twee vragen: welke typen alcohol-verkeerswet-overtreders worden bereikt door de AVC's en welke effecten hebben de AVC's op kennis, attitude en gedrag? Dit onderzoek zal in het voorjaar van 1992 worden afgerond.
4. Capaciteitsproblemen in de residentiële jeugdbescherming. Doel van dit onderzoek is inzicht te verkrijgen in de problemen die zich voordoen bij de plaatsing in het kader van een maatregel van jeugdigen in inrichtingen en in de behoefte van kinderrechters aan specifieke residentiële voorzieningen. Rapportage hierover zal in het voorjaar van 1991 plaatsvinden.
5. Prejop. In dit onderzoek wordt getracht na te gaan wat de effecten zijn van een preventieproject ten behoeve van jongeren met politiecontacten in Amsterdam. Van dit project is inmiddels een interim-rapport verschenen. De effectmeting nadert zijn voltooiing.
6. Ondertoezichtstelling. Door middel van dit onderzoek wordt nagegaan welke de ontwikkeling van het aantal ondertoezichtstellingen in de laatste twee decennia is. Van dit onderzoek is de analyse van het verzamelde materiaal in volle gang. Het eindrapport zal in de zomer van 1991 verschijnen.
7. Het scholenexperiment. Het doel van dit experiment is het tegengaan van spijbelen en schooluitval door spijbelcontrole en leerlingbegeleiding. De evaluatie van hiervan nadert zijn voltooiing. Rapportage zal in de zomer van 1991 plaatsvinden.
8. Internationale studie self-reportdelinquentie. Doel hiervan is het verkrijgen van vergelijkbare self-reportgegevens. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een tiental westerse landen. In een aantal landen is een pilotstudie verricht met als resultaat een goed werkbaar gestandaardiseerd onderzoeksinstrument. Een interimrapportage zal voorjaar 1991 verschijnen. Het hoofdonderzoek zal na de zomervakantie 1991 plaatsvinden.
9. Wet Onbetaalde Arbeid. Het betreft hier de inventarisering van problemen bij de invoering van deze wet onder rechters, officieren van justitie,

- advocaten en coördinatoren dienstverlening, die op verzoek van de OCAS ter hand is genomen. Rapportage zal binnenkort plaatsvinden.
10. Recidive van minderjarigen. De resultaten van dit onderzoek worden in april 1991 gepubliceerd.
 11. Jeugdreclassering. In dit onderzoek worden vijf projecten op het terrein van (justitiële) hulpverlening geëvalueerd. De evaluatie van de experimenten zal begin 1991 verschijnen.
 12. Halt-afdoening van winkeldiefstal. Doel van dit onderzoek is na te gaan welke de effecten van deze afdoening zijn op recidive winkeldiefstal. Dit evaluatie-onderzoek wordt begin 1991 gepubliceerd.
 13. Dag Training Centrum. Het WODC is inmiddels aangevangen met de evaluatie van dit DTC in Eindhoven, een ambulante programma dat enigszins vergelijkbaar is met de kwartaalcursus maar dat zich richt op jonge volwassenen. Bij voldoende instroom van het project zal eind 1991 gerapporteerd worden.
 14. Naturalisatiebeleid. Door middel van dit onderzoek wordt nagegaan welke de motieven zijn van minderheidsgroeperingen om al dan niet tot naturalisatie over te gaan. Rapportage wordt in 1992 verwacht.
 15. Vergelijkende studie asielbeleid. In deze literatuurstudie wordt de asielprocedure in 13 landen nagegaan. In het voorjaar van 1991 zal worden gerapporteerd.
 16. Gezinshereniging. In dit onderzoek wordt nagegaan welke varianten van gezinshereniging in Nederland voorkomen. De resultaten van dit onderzoek worden door het NIDI benut voor prognose-scenario's. Rapportage zal in het voorjaar van 1991 plaatsvinden.
 17. Financiële-middelenvereiste. In dit onderzoek wordt nagegaan in hoeverre medewerkers van vreemdelingendiensten op de hoogte zijn van het beleid rond dit vereiste en in hoeverre zij met dit vereiste in de praktijk kunnen werken. Rapportage zal in het najaar van 1991 plaatsvinden.

3 Documentatie en publikaties

3.1 Inleiding

De activiteiten van de afdeling Documentatie en Publikaties vallen in twee hoofdbestanddelen uiteen: het onderhouden van een documentatiebestand en het verzorgen van een viertal WODC-reeksen.

Gedurende dit verslagjaar heeft de documentatie zich tot taak gesteld het bereik van de documentatie te verbreden en de medewerkers van de Centrale Directie Wetenschapsbeleid en Ontwikkeling, waaronder die van het WODC, waar nodig te enthousiasmeren tot meer gebruik van de WODC-documentatie. Tevens werden deze in de gelegenheid gesteld kennis te maken met andere documentatie-afdelingen van zowel het Ministerie van Justitie als van Binnenlandse Zaken.

Twee publikaties stonden in 1990 in het licht van een jubileum, te weten Justitiële Verkenningen, dat in zijn huidige vorm zijn derde lustrum vierde, en de rapportenserie Onderzoek en Beleid, die in het voorjaar van 1990 de honderdste uitgave opleverde. Over de gebeurtenissen rondom beide mijlpalen zal hieronder uitvoerig worden bericht. Zowel ten aanzien van Justitiële Verkenningen als ten aanzien van de rapporten in de serie Onderzoek en Beleid geldt dat de succesvolle samenwerking met uitgever Gouda Quint gecontinueerd werd. De beide jubilea werden in samenwerking met de uitgever gevierd.

Justitiële Verkenningen bracht na het jubileumnummer 'Het maatschappelijk draagvlak van het strafrecht in de jaren negentig' (nr. 1, 1990) nog zeven themanummers en een onderzoeksnummer uit, waarvan vele de pers haalden. Onder het kopje 'Justitiële Verkenningen' komt het wel en wee van het tijdschrift uitvoerig aan de orde.

In dit verslag is een opsomming te vinden van de in 1990 verschenen rapporten. Deze opgave betreft zowel de rapporten in de serie Onderzoek en Beleid als de door het WODC in eigen beheer uitgebrachte rapporten (de zogenaamde K-reeks).

Van de in het jaarverslag 1989 onder het hoofdstukje 'Plannen voor 1990' aangekondigde mogelijkheid tot een financiële tegemoetkoming van het WODC bij het uitbrengen van proefschriften, hebben in 1990 drie WODC-promovendi gebruik gemaakt. Ook van deze dissertaties alsmede van enige andere publikaties volgt een opgave.

Ten slotte werd in 1990 gestalte gegeven aan de in 1989 geuite wens om aan de reeds bestaande en regelmatig uitkomende WODC-publikaties een Engelstalige reeks toe te voegen onder de hoofdtitel 'Dutch Penal Law and

Policy'. In deze reeks worden Engelstalige samenvattingen van in hoofdzaak WODC-onderzoeken worden opgenomen die ook internationaal van belang worden geacht. Naar verwachting zal het eerste nummer dat in september 1990 is verschenen, en waarop de reacties veelbelovend waren, in 1991 worden gevolgd door een regelmatigere verschijning van dit nieuwe WODC-produkt. In dit verslag zijn ook de bijzonderheden over deze uitgave te vinden.

Traditiegetrouw wordt in het jaarverslag ook aandacht geschonken aan de plannen van de afdeling Documentatie en Publikaties voor het jaar dat voor ons ligt.

3.2 WODC-documentatie

Bij de afdeling Documentatie en Publikaties van het WODC worden tijdschriften, rapporten ('grijze literatuur'), boeken, jaarverslagen op het gebied van criminologie, strafrecht en strafrechtspleging, politie, openbaar ministerie, rechterlijke macht, gevangeniswezen en reclassering toegankelijk gemaakt. Dit gebeurt betrekkelijk diepgaand, voornamelijk vanuit sociaal-wetenschappelijk oogpunt.

De documentatie is ook toegankelijk voor derden; op aanvraag kunnen literatuuropgaven met betrekking tot specifieke onderwerpen verstrekt worden. Publikaties kunnen worden uitgeleend (boeken, rapporten) of tegen vergoeding in beperkte mate gekopieerd (tijdschriftartikelen).

Voor inlichtingen kan men terecht bij de documentaristen E.M.Th. Beenackers (070-3706656), C.J. van Netburg en E.C. van den Heuvel (070-3706553), WODC, Postbus 20301, 2500 EH 's-Gravenhage.

De door de documentatie verzorgde literatuur aanvragen ten behoeve van WODC-medewerkers kunnen gezien de onderzoekactiviteiten buiten het terrein van de eigen WODC-documentatie liggen. Voor de beantwoording van dergelijke vragen worden derhalve ook andere literatuurbestanden geraadpleegd, zoals dat van de Centrale Bibliotheek van het Ministerie van Justitie. Ten slotte bestaat de mogelijkheid om de volgende externe literatuurbestanden 'on line' te raadplegen:

- Literatuurbestanden van de Ministeries van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Binnenlandse Zaken, Verkeer en Waterstaat, Onderwijs en Wetenschappen, Landbouw en Visserij en de Economische Voorlichtingsdienst (Foreign Trade and Economic Abstracts), van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, en van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Parac-bestanden; deze bestaan uit: Kamerstukken en Handelingen Eerste en Tweede Kamer, parlementaire vragen van beide Kamers, Nederlandse wetten, parlementaire persdocumentatie en parlementaire literatuurdocumentatie.

3.2.1 Literatuuraanvragen

Het afgelopen jaar zijn in het totaal 597 literatuuraanvragen behandeld betreffende een bepaald onderwerp. Dit betekent een stijging van ruim 30% ten opzichte van 1989. Zoals we zullen zien is die stijging voor een belangrijk deel te danken is aan het veelvuldiger gebruik van de documentatie door medewerkers van het Ministerie van Justitie.

De aanvragen zijn zoals gebruikelijk verdeeld in interne en externe vragen. De eerste categorie betreft vragen vanuit het Ministerie, waarbij een onderverdeling is aangebracht in vragen afkomstig van WODC-medewerkers, vragen van overige medewerkers van de Centrale Directie Wetenschapsbeleid en Ontwikkeling en van medewerkers van andere (hoofd)afdelingen en directies. De categorie externe aanvragen betreft alle vragen van buiten het ministerie.

Interne aanvragen

Intern werd 182 maal een beroep gedaan op de WODC-documentatie om literatuur te verschaffen over een bepaald onderwerp (in 1989 gebeurde dit 76 maal). Hiervan nam het WODC de helft, dus 91 aanvragen, voor zijn rekening (in 1989 kwamen er 44 aanvragen vanuit het WODC).

De verdeling van de documentaristen over onder andere de verschillende onderzoeksteams van het WODC was per 31 december 1990 de volgende¹:

- E.M.Th. Beenackers: team Strafrechtstoepassing en Justitiële Jeugdbescherming alsmede het hoofd van het WODC;
- E.C. van den Heuvel: team Evaluatie wetgeving en Rechtshandhaving. Ook de directeur CDWO alsmede de CDWO-medewerkers buiten WODC en SIBA, wenden zich voor literatuur tot deze documentariste;
- C.J. van Netburg: team Politie, Preventie en Milieu. Ook het Bureau Statistische Informatie en Beleidsanalyse (SIBA), dat evenals het WODC onderdeel is van de CDWO, wordt door deze documentarist van literatuur voorzien.

De administratieve ondersteuning werd ook dit jaar weer verzorgd door A.H. van der Heyden en A. Weide.

Leden van het team *Strafrechtstoepassing en Justitiële Jeugdbescherming* werden voorzien van literatuur over de volgende onderwerpen: alternatieve sancties voor jeugdigen en volwassenen; voorlichting met betrekking tot drugs (Nederland); school en criminaliteit; jeugdreclassering; ots in Nederland; het Spaanse jeugdstrafrecht; schadevergoeding slachtoffers; zelfmoord onder scholieren; schadevergoedingsstraf; gezinshereniging; hulpverleningsprojecten Marokkanen; interview als onderzoekmethode; instellingen voor meisjes; beleidsplan openbaar ministerie; voettochten; legitimatieplicht; vreemdelingenbeleid 1992; omgangsregeling; resocialisatie/gevangenisher-

¹ Door verschuiving in de takenpakketten van de verschillende teams gedurende 1990 is het mogelijk dat een aantal vragen ten onrechte aan een bepaald team worden toegeschreven.

vorming; jaarverslag VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) en welzijnswet; Massachusetts reform programs; diversie; scholenexperimenten; alcoholcriminaliteit; vreemdelingtoezicht in West-Europa; lijst van publikaties van Snellen, de Moor e.a.; drugrelated crime (project Rotterdam); problemen van dubbele nationaliteit; tbs in cijfers; jeugdreclassering; decentralisatie gevangeniswezen; tasjesroof.

Het team *Evaluatie Wetgeving en Rechtshandhaving* werd geïnformeerd over: anonimiteit van de donor; publikaties van F.C. Verhulst en P. Trefker; onrechtmatig verkregen bewijs (getuigen); jeugdreclassering; Tweede-Kamer-behandeling art. 429q van het Wetboek van Strafrecht; recidive naar leeftijd bij tuchtschoolstraf; Engelstalige literatuur over de Nederlandse politie; kosteloze rechtsbijstand; euthanasie; effectrapportage decentralisatie; zelfrapportage volwassenen; rechtspositie minderjarigen; wetgevingsoverzichten van de begrotingen van diverse departementen (1986, 1987, 1988 en 1989); rijden onder invloed/recidive; artikelen van H.F.M. Crombag; snelrecht jeugdigen; meta-analyse; aantal telefoonaansluitingen in Nederland sinds 1976; heling; oudere slachtoffers; Engelstalige literatuur van G. Bruinsma.

Het team *Politie, Preventie en Milieu* vroeg literatuur over: illegale kansspelen; winkeldiefstal; wijkteams; politie en allochtonen; computercriminaliteit; wapenbezit en wapengebruik; urbanisatiegraad en criminaliteit; checklist gebouwde omgeving; criminaliteit en demografie; politiesept; definitie van gangs; wat is Compas?; statistische gegevens politie en openbaar ministerie; allochtonen en criminaliteit; straftoemeting; artikelen prof. Felson.

Het *Hoofd van het WODC* toonde belangstelling voor literatuur over: jeugdcriminaliteit in Nederland en Europa; alternatieve straffen; het jeugdstrafrecht in Zweden; brandstichting door jeugdigen; toenemende strafverzwaring; slachtofferenquêtes; dwangopname in de Wet BOPZ (Bijzondere Opnemng in Psychiatrische Ziekenhuizen); Duitstalige congresbijdragen; kwantitatief criminologisch onderzoek.

De *redactie van Justitiële Verkenningen* deed, onder andere ter voorbereiding van themanummers, een beroep op de documentatie om literatuur te verschaffen over de volgende onderwerpen: moord; corruptie; expertsysteem; rechtsinformatica; overheidsvoorlichting; filosofie achter de bestrijding van kleine criminaliteit; criminele politiek in het buitenland; samenleving en criminaliteit.

De afdeling *Statistische Informatie en Beleidsanalyse (SIBA)* van de CDWO klopte bij de WODC-documentatie aan voor literatuur over de volgende onderwerpen: statistiek jeugdcriminaliteit in de BRD, Engeland, Zweden en Denemarken; autodiefstal; elektronisch huisarrest; tbs; cijfers zwartrijden; angst voor criminaliteit naar geslacht; bewaarders-stress-attitude-opleiding-werving; belangrijke publikaties op criminologisch gebied; bedrijfscriminaliteit; het Nederlandse strafrechtssysteem (Engelstalig); slachtoffers gewelddelicten buitenshuis; effecten van stimuleringsinvesteringen (o.a. via Parac); DNA-onderzoek; resocialisatie; vergelijkend onderzoek en criminele carrière.

Ten slotte: *Directie en overige medewerkers van de CDWO* (buiten WODC en SIBA) vroegen bij de WODC-documentatie om literatuur over: onderzoekbeleid; recht en economie; effect van geïntensiveerde handhaving snelheidscontrole; zwartrijden.

Naast de 'eigen directie' wendden zich in 1990 de volgende directies en (hoofd)afdelingen tot de WODC-documentatie (totaal 68 aanvragen tegenover 33 in 1989).

Medewerkers van de *Hoofdafdeling Staats- en Strafrecht* kwamen voor informatie over: seksueel geweld; alternatieve jeugdstraffen en elektronisch huisarrest.

De *Directie Politie* wendde zich tot het WODC voor literatuur over: illegale kansspelen; milieucriminaliteit; polygraaf/leugendetector; vrouwenhandel; Trevi/Schengen-akkoord.

De *Centrale Directie Personeelszaken* was geïnteresseerd in informatie over: de Wet Mulder en georganiseerde misdaad, terwijl de *stafafdeling Wetgeving Publiekrecht* geïnformeerd werd over straftoemeting inzake jeugddelicten en de *stafafdeling Privaatrecht* over onverzekerd rijden en Parac-gegevens van diverse wetten.

Ook het *Directoraat-Generaal Jeugdbescherming en Delinquentenzorg* maakte gebruik van de WODC documentatie en wel ten aanzien van de onderwerpen: alcohol-, drugs- en gokverslaving (cijfers); het jeugdstrafrecht in Zweden; sepotbeleid inzake jeugddelicten; alternatieve sancties; gevangenisarbeid en therapie; oproer in de gevangenis; castratie; het gevangeniswezen in Oostenrijk; het aantal gedetineerden in samenhang met druggebruik; de ots in het buitenland; resocialisatie en proefverlof.

De *Hoofddirectie Organisatie Rechtspleging en Rechtshulp* was op zoek naar literatuur over de relatie tussen plaats en delict.

De *Directie Criminaliteitspreventie* werd voorzien van literatuur over: valsheid in geschrifte; gevangencultuur; driehoeksoverleg; corruptie bij de politie; politieke misdaadbestrijding; computercriminaliteit; vergelijkend onderzoek (op verschillende terreinen); Japanse criminaliteit; overlast door discotheken; jeugdcriminaliteit; rijksrecherche; ontvangsten van Justitie d.m.v. boete, transacties; bijzondere opsporingsdiensten; verkeerscriminaliteit; sociale verzekeringsfraude; straatverboden; zwartrijden; fraude; misdaad in de literatuur; Engelstalige literatuur betreffende Nederland.

De *penologisch adviseur* wilde achtergrondinformatie over aids in de gevangenis in binnen- en buitenland. De *Directie Voorlichting* had behoefte aan Engelstalige literatuur over de Nederlandse kindbescherming.

De *Mulock Houwer-bibliotheek* raadpleegde de WODC documentatie voor literatuur over zelfrapportage en inrichtingspersoneel. Ten slotte werd de *Centrale Bibliotheek* geïnformeerd over: Engels en Nederlands drugbeleid; familie- en gezinsproblemen van gedetineerden; pornografie; gevangenisarbeid; fraude door rechtspersonen; zedendelicten; criminaliteit in grote steden; internationale politieke samenwerking (Trevi); voorlopige hechtenis sinds 1974; aids en gedetineerden; shock probation; Schengen-akkoord en het gevangeniswezen; gokverslaving.

Externe aanvragen

Gedurende dit verslagjaar bereikten de WODC-documentatie 415 externe aanvragen (in 1989: 364).

De aanvragen, telefonisch, schriftelijk of bij een persoonlijk bezoek kwamen uit de meest uiteenlopende sectoren van de maatschappij. Een opvallend gegeven is dat ook tal van particuliere onderzoek- en organisatiebureaus de WODC-documentatie raadplegen. Ook dit jaar bleef de vraag vanuit het hoger beroeps- en universitair onderwijs onverminderd doorgaan. Konden we vorig jaar vermelden dat zeker vijftig scripties en dissertaties mede met hulp van de WODC-documentatie tot stand kwamen, dit jaar ligt dat getal nog veel hoger, nl. negentig stuks.

De volgende departementen maakten in 1990 gebruik van onze documentatie: de Ministeries van Binnenlandse Zaken, Financiën, Onderwijs en Wetenschappen, Buitenlandse Zaken, Verkeer en Waterstaat, Defensie en het Ministerie van WVC.

Gezien het aantal vragen van de zijde van de media waren deze ook in 1990 zeer geïnteresseerd in de onderwerpen die de WODC-documentatie bestrijkt. Als 'klant' meldden zich onder andere het Parool, Vrij Nederland, de Nieuwe Apeldoornse Courant, Intermediair, HP/De Tijd, Esquire, de NRC, De Volkskrant, de Arnhemse Courant en het blad Autoweek. Uit de radio- en televisiewereld werden de documentaristen benaderd door de Vara- en Trostudio, Jongbloed en Joosten, Achter het Nieuws, Pauze TV, Avro- en Trostelevisie.

Zesentwintig verzoeken kwamen uit het buitenland. Onveranderd waren de vragen van onze zuiderburen in de meerderheid (11 stuks). De overige vragen waren afkomstig uit de Verenigde Staten, Engeland, Canada, Australië, Spanje, Zweden, Polen, Hongarije en Nigeria.

Onderwerpen die in 1990 in de belangstelling stonden

Hoewel de aandachtsgebieden die in 1989 gesignaleerd werden (politie, verslaving, georganiseerde misdaad en de minderhedenproblematiek) nog steeds volop in de belangstelling staan, bleek er in 1990 één onderwerp te zijn dat alle andere onderwerpen in belangstelling overschaduwde: *de alternatieve sancties*.

Dit was aanleiding om in dit jaarverslag een 'top tien' op te nemen, afgaande op de vragen van de gebruikers van de WODC-documentatie. Deze luidt als volgt:

1. alternatieve sancties (waaronder elektronisch huisarrest);
2. onderwerpen op het terrein van het gevangeniswezen;
3. jeugdcriminaliteit (waaronder vandalisme);
4. zware criminaliteit (waaronder georganiseerde misdaad);
5. vreemdelingen- en minderhedenproblematiek;
6. politie;
7. verslaving (alcohol, drugs- en gokverslaving);
8. slachtoffers;
9. kleine criminaliteit;
10. rechterlijke macht/straftoemeting.

3.2.2 Automatisering en nieuwe ontwikkelingen bij de WODC-documentatie in 1990

In 1990 is een aantal aanpassingen en verbeteringen in het geautomatiseerde documentatiebestand gerealiseerd. In het WODC-bestand zijn nu ook gegevens over lopend justitieel onderzoek opgenomen.

De WODC-thesaurus is in 1990 verder uitgebouwd. Naar verwachting zal eind 1991 een definitieve versie kunnen worden gepresenteerd.

In dit verslagjaar is extra aandacht besteed aan de serviceverlening aan interne en externe gebruikers. In een folder staat nu duidelijk vermeld welke onderwerpen er gedocumenteerd worden en van welke service men gebruik kan maken. De folder wordt automatisch bij het beantwoorden van vragen meegestuurd aan de gebruikers. Literatuurlijsten bevatten aanwijzingen over de juiste manier om literatuur aan te vragen. De door ons gebruikte afkortingen worden uitgelegd.

Op 7 februari 1990 is er door de afdeling Documentatie samen met de Centrale Bibliotheek van het Ministerie van Justitie een demonstratie gegeven ten behoeve van de VOGIN-werkgroep Juridische Informatie. In het tijdschrift 'De juridische bibliothecaris', nr. 2, november 1990, is een kort verslag van deze bijeenkomst gepubliceerd. Tevens is in dit tijdschrift op blz. 33-35 een artikel van C.J. van Netburg opgenomen waarin de afdeling Documentatie en Publikaties, met name het geautomatiseerde WODC-bestand, wordt beschreven.

Het totaal aantal ingevoerde documenten per 31 december 1990 bedroeg 14.649.

Dit jaar zijn in totaal 4253 documenten ingevoerd: 2879 tijdschriftartikelen, 541 boeken en rapporten, 41 jaarverslagen, 451 verwijzingen m.b.t. verzamelbundels, 13 literatuurlijsten en 328 literatuurbesprekingen.

3.2.3 Literatuuronderzoek binnen de afdeling Documentatie en Publikaties

Overeenkomstig het in het jaarverslag over 1989 aangekondigde plan werd in de loop van 1990 één van de documentalistes, te weten E.M.Th. Beenakkers, half-time vrijgemaakt voor literatuuronderzoek. Na een korte literatuurstudie ten behoeve van de directeur CDWO over de mogelijkheden tot eenvoudige afdoening van strafzaken in West-Europa, werd op verzoek van de rechtbank Almelo een zeer uitvoerig literatuuronderzoek gedaan naar de vraag sedert wanneer de overheid zich de behartiging van milieubelangen heeft aangetrokken en op welke wijze een en ander zijn neerslag heeft gevonden in wetten en andere bindende regels. Deze studie werd eind november 1990 voorlopig afgerond en aan de rechtbank ter hand gesteld om vervolgens in een vonnis terzake te worden opgenomen. Het is de bedoeling dat in het eerste kwartaal van 1991 de literatuurstudie geschikt wordt gemaakt voor publikatie.

3.2.4 Plannen voor 1991

Begin 1991 zal een projectgroep zich gaan buigen over de eventuele mogelijkheid te komen tot een Europees Documentatiesysteem, met name op het terrein van de grensoverschrijdende criminaliteit, al of niet in samenhang met de WODC-documentatie.

Ten slotte zal in 1991 aandacht besteed worden aan de mogelijkheden van een on-line-publiekscatalogus (OPC) voor WODC-medewerkers en bezoekers. In de verdere toekomst zal de vraag naar het extern raadpleegbaar maken van het WODC-bestand aan de orde komen.

3.3 Justitiële Verkenningen

De zestiende jaargang van Justitiële Verkenningen maakte een stevige start. Op 15 februari 1990 werd naar aanleiding van het derde lustrum van het tijdschrift – althans onder de naam Justitiële Verkenningen – een symposium gehouden over 'Het maatschappelijk draagvlak van het strafrecht in de jaren negentig'. In het Kurhaus te Scheveningen waren circa 350 personen bijeen gekomen om te luisteren naar de redes van een aantal gerenommeerde sprekers. De bijeenkomst werd geopend door Minister Hirsch Ballin van Justitie en afgesloten met een forumdiscussie. De lezingen werden gepubliceerd in het op de dag zelf gepresenteerde eerste nummer van 1990. In het nummer werd tevens een overzicht opgenomen over de ontwikkeling van het tijdschrift van documentatieblad tot vaktijdschrift.

Behalve dit eerste nummer van JV zijn nog enkele nummers een aparte vermelding waard. JV3 over het handhaven van milieurecht werd voor de gelegenheid gedrukt op recyclingpapier, JV5 over allochtonen en justitie moest vanwege de grote belangstelling opnieuw worden gedrukt; JV6 over godsdienst en criminaliteit (met een staalgravure van Mozes op de berg Sinaï en de Tien Geboden uit de Exodus) maakte veel discussie los; JV9 over criminaliteitsbeleid in West-Europa werd volgeschreven door specialisten uit zes Westeuropese landen. Jaargang 16 heeft naar ons idee opnieuw een geïnspireerde reeks themanummers opgeleverd, hetgeen werd bevestigd door de aandacht in de media en een stabiel aantal abonnees.

Redactie

mr. M.R. Duintjer-Kleijn (Hoofd van de afdeling Documentatie en Publicaties van het WODC), drs. J.C.J. Boutellier (hoofdredeur) en mr. P.B.A. ter Veer (redacteur).

Redactieraad

dr. J. Junger-Tas (q.q.), dr. G.J. Veerman, drs. Ed. Leuw, drs. P.H. van der Laan, drs. C. Wiebrens, dr. J. Horn (Directie Criminaliteitspreventie).

Themanummers

In 1990 verschenen de volgende themanummers:

- JV1: Het maatschappelijk draagvlak van het strafrecht in de jaren negentig
- JV2: Jeugdbescherming opnieuw ter discussie
- JV3: Het handhaven van milieurecht
- JV4: Rechtshandhaving in de schaduw van Justitie
- JV5: Alloctonen en Justitie
- JV6: Godsdienst en criminaliteit
- JV7: Overzicht van onderzoek op justitieel terrein
- JV8: Planning en Justitie
- JV9: Criminaliteitsbeleid in West-Europa

Ook dit jaar hebben de themanummers van JV weer de nodige weerklank ondervonden in de vaktijdschriften en de media. De redactie(raad) acht dit van belang omdat zij de positie van het tijdschrift ziet als intermediaïrend tussen wetenschap, beleid en veld/publieke opinie. JV wordt geacht een forumfunctie te vervullen in de discussie over het justitiebeleid. Twee van genoemde nummers (JV1 en JV6) zijn onderwerp geweest van veel publiciteit, dit geldt in mindere mate ook voor de Nederlandse bijdrage aan JV9. Opmerkelijk is dat in alle drie de gevallen ook of zelfs juist de beschouwende artikelen de aandacht trokken, terwijl de media toch vaak vooral geïnteresseerd lijken in 'cijfers'. Verder valt op dat drie thema's (JV3, JV4, JV8) aan de justitie-organisatie immanente problematiek aansneden, waarvoor buiten justitie wat minder belangstelling bestaat.

Informatie

Het zevende nummer van iedere jaargang is gereserveerd voor een overzicht van wetenschappelijk onderzoek op het terrein van justitie. Vermeldenswaard is dat het aantal opgenomen onderzoeken jaarlijks toeneemt. In 1990 waren het er 327, terwijl in 1988 en 1989 respectievelijk 250 en 305 onderzoeken werden geïnventariseerd. Deze toename heeft deels te maken met een verbreding van het aanbod. Behalve WODC-onderzoek, departementaal gefinancierd onderzoek en universitair onderzoek werden in de loop der jaren meer onderzoeken van (onafhankelijke) onderzoekbureaus opgenomen. Voor 1990 geldt dat ook in het geval van de universiteiten niet alleen het lopende maar ook het afgesloten onderzoek werd vermeld. Daarmee werd de opzet van het nummer verder gestroomlijnd.

Afgezien van het onderzoeksnummer wordt in elke aflevering van JV het Literatuuroverzicht opgenomen. In deze rubriek verschijnen excerpten van de belangrijkste artikelen op criminologisch en strafrechtelijk terrein (in de breedste zin des woords). In 1990 werden 350 samenvattingen (1989: 321; 1988: 408) van wetenschappelijke artikelen gepubliceerd, die werden geselecteerd uit een documentatie-bestand van 155 periodieken. Na de terugval in aantal in 1989, waarvoor geen verklaring werd gevonden, is dit dus weer iets toegenomen tot een gemiddelde van 44 excerpten per nummer.

Omvang

Het aantal gepubliceerde artikelen belooft evenals in 1989 exact vijftig, gemiddeld 6,25 artikel per aflevering. De toename ten opzichte van 1988 en 1987 (respectievelijk 44 en 45) is dus gestabiliseerd. Zowel in 1989 als in 1990 was er sprake van een bundeling van congreslezingen die het hoge gemiddelde bepaalt. Richtsnoer blijft opname van vijf artikelen per themanummer.

In het vorige jaarverslag werd geconstateerd dat over 1989 het aantal WODC-auteurs drastisch was teruggelopen van 50% in 1988 naar 22% in 1989. Geconstateerd werd toen dat voor deze ontwikkeling naar een 'losser' verband met WODC-onderzoek niet bewust was gekozen. De jaargang van 1990 zou uitmaken of er sprake zou zijn van een blijvende tendens. Welnu, in 1990 werden 14 van de 50 artikelen door WODC-medewerkers geschreven, dat wil zeggen 28 procent. Hierbij zijn twee artikelen meegerekend van medewerkers van de afdeling Statistische Informatie en Beleidsanalyse (voorheen WODC, nu CDWO). Bovendien hadden twee van deze artikelen geen wetenschappelijke strekking (een interview en het gememoreerde historisch overzicht van JV).

Verder waren er acht bijdragen van medewerkers van het departement van justitie (exclusief WODC; in 1989 negen) en nog twee van externe justitiemedewerkers. Geconcludeerd moet worden dat de themakeuze inderdaad aanleiding heeft gegeven om meer auteurs van buiten het WODC te benaderen. Het lijkt er hoe dan ook op dat de redactieraad bij de bepaling van de thema's zich minder laat leiden door de onderzoekplanning van het WODC dan voorheen en/of zich minder afhankelijk opstelt van bijdragen van WODC-medewerkers.

Voor wat betreft de omvang van de jaargang kan worden gemeld dat deze met 1314 pagina's in lijn is gebleven met de voorgaande twee jaargangen (1989: 1308; 1988: 1340). Van deze omvang werden 65 pagina's besteed aan het voorwerk (inhoudsopgave en voorwoord); 224 aan het tweede deel (literatuuroverzicht, boeken/rapporten, mededelingen; 1989: 228). Het onderzoeksnummer bestond uit 136 pagina's. Dit betekent dat in 1990 de acht themadelen 895 pagina's besloegen, vrijwel hetzelfde aantal als in 1989 (893). De gemiddelde artikellengte komt daarmee opnieuw op bijna 18 pagina's (1988: 21; 1987: 15,8).

Het lijkt erop dat het is gelukt om de gemiddelde omvang van de artikelen blijvend te beperken tot minder dan 20 pagina's, hetgeen was voorgenomen in 1989. Desondanks is de redactie van mening dat de informatie in JV, in verband met de 'verwerkbaarheid' door de lezer, wellicht te groot is. Daarbij dient te worden aangetekend dat waarschijnlijk weinig abonnees geïnteresseerd zijn in alle artikelen van alle themanummers. Desondanks dient de redactie(raad) attent te blijven op de omvang van artikelen en themanummers.

Verspreiding

Justitiële Verkenningen is van oudsher in eerste instantie gericht op justitiële functionarissen. Deze ontvangen het tijdschrift gratis, zoveel mogelijk op het werkadres. In 1988 werd een betaald abonnement ingesteld voor

geïnteresseerden buiten de justitiële kring. Dat jaar werd afgesloten met circa 500 betalende abonnees. Dit aantal liep in 1989 op tot bijna 600; voor 1990 geldt dat dit aantal zich heeft gestabiliseerd. Daarbij dient te worden vermeld dat er in 1990 geen aparte promotiecampagne door de uitgever is ingezet, zoals in de voorafgaande jaren. Ook het aantal kosteloze abonnees is stabiel op circa 2300 exemplaren blijven staan (waarbij overigens geen sprake is van een 'stilstaand' bestand). De losse verkoop is enigszins toegenomen tot gemiddeld circa 50 exemplaren per aflevering.

De redactie is van mening dat een stabilisering van het abonnee-aantal op ca. 3000 (waarvan 600 betalend) zonder meer acceptabel is. Desondanks lijkt JV in de sociale sector en de sociaal wetenschappelijke wereld vaak nog (te) weinig bekend. Met name in de losse verkoop zou meer ontwikkeling kunnen komen indien JV in buiten-justitiële kring meer onder de aandacht zou worden gebracht. In dit verband is verder nog vermeldenswaard dat met de instelling van de Centrale Directie Wetenschapsbeleid en Ontwikkeling wellicht meer wetenschappelijke onderzoekers en instituten betrokken zullen raken op justitierrein. Dit kan positieve consequenties hebben voor het potentieel aan lezers (en ook auteurs).

JV in 1991

Voor 1991 zijn de volgende thema's gepland: Motieven voor moord, Dwang in behandeling, De politie als bedrijf, Corruptie, Evaluatie van wetgeving, Medische technologie en justitie, Strafvordering, Daders aan het woord. JV7 zal weer een overzicht bieden van onderzoek op justitieel terrein.

De samenstelling van de redactieraad is in 1991 enigszins veranderd. Drs. P. van der Laan maakt plaats voor drs. R. Hesseling. Verder is de redactieraad uitgebreid met een redactieraadlid, te weten dr. A. Klijn. Beide personen zijn als onderzoeker werkzaam op het WODC.

In 1991 is een kleine, maar belangrijke verandering doorgevoerd. Met ingang van nummer 1 van de 17e jaargang wordt van de artikelen een Engelstalige samenvatting opgenomen in een aparte rubriek *Summaries*. Regelmatig blijken buitenlandse instituten geïnteresseerd in het wetenschappelijk werk in justitieel verband. De themanummers van JV worden aan internationale documentatie-instanties toegezonden.

Deze 'internationalisering' zal wellicht, zoals ook vorig jaar reeds werd aangekondigd, een vervolg krijgen in een nieuw op te richten Europees tijdschrift over 'criminal policy and research'. Met het laatste nummer van 1990 (Criminaliteitsbeleid in West-Europa) is bij enkele auteurs interesse opgewekt om mee te werken aan of mee te denken over een dergelijk WODC-initiatief. Het nummer werd onder andere met het oog daarop uitgebracht en kan dus als zodanig succesvol worden geacht. Vooralsnog is wel duidelijk dat een dergelijk periodiek nogal wat voeten in aarde heeft, wil het zinvol zijn, continuïteit krijgen en een breed draagvlak hebben. Deze termen verwijzen concreet naar ondersteuning vanuit justitie, een internationaal opererende uitgever, en een inhoudelijk sterke redactie(raad). Het ligt in de bedoeling om in 1991 een of twee proefnummers uit te brengen.

3.4 De rapporten

Bureauredacteuren: M.E. Sampiemon en H.J.J. Simons.

Tijdens dit verslagjaar bracht het WODC in samenwerking met Gouda Quint in de serie Onderzoek en Beleid ('grote reeks') zes rapporten uit. Daarnaast werden in eigen beheer nog zeven kleine rapporten uitgegeven in de zgn. K-reeks.

Onder het kopje 'overige publikaties' zijn naast de laatste publikatie in de J&J-reeks o.a. drie dissertaties genoemd van WODC-medewerkers, waarvan twee door de bureauredacteur drukklaar werden gemaakt en één door het secretariaat van het WODC.

Een beperkte oplage van de rapporten wordt kosteloos verspreid onder functionarissen, werkgroepen en instellingen binnen en buiten het Ministerie van Justitie. De laatste categorie wordt voorzien aan de hand van de verzendlijst die afhankelijk van het onderwerp wordt opgesteld. Belangstellenden voor de serie Onderzoek en Beleid die niet voor een kosteloos rapport in aanmerking komen, kunnen deze bestellen bij Gouda Quint bv te Arnhem.

Een hoogtepunt van dit jaar was de verschijning van het 100-ste rapport in de serie Onderzoek en Beleid, getiteld 'Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit 1980-1988'. Aan deze mijlpaal werd aandacht geschonken tijdens een op 26 april 1990 door het WODC samen met de uitgeverij Gouda Quint belegde bijeenkomst in het gebouw van Wolters Kluwer Rechtswetenschappen te Den Haag, waar zowel de Staatssecretaris als de Secretaris-Generaal aanwezig waren, evenals tal van genodigden. Een door de uitgever aangeboden receptie na afloop van de bijeenkomst besloot deze voor het WODC zo memorabele dag.

3.4.1 In 1990 verschenen rapporten in de serie Onderzoek en Beleid

Laan, P.H. van der, A.A.M. Essers
De Kwartaal cursus en recidive
WODC nr. 99

Junger-Tas, J., M. Kruissink
Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit: periode 1980-1988
WODC nr. 100

Zeilstra, M.I., H.G. van Andel
Informatieverschaffing en schadebemiddeling door de politie bij slachtoffers van misdrijven; evaluatie-onderzoek van een experiment bij de politie in Alkmaar en Eindhoven
WODC nr. 101

Schimmel, H.R., G.J. Veerman
Over regels en appèl; de conflictopwekkendheid van artikel 57 AAW
WODC nr. 102

Duyne, P.C., R.F. Kouwenberg, G. Romeijn
 Misdaadondernemingen; ondernemende misdadigers in Nederland
 WODC nr. 103

Kommer, M.M.
 Werken met mensen; een onderzoek naar werksituatie en functioneren van
 penitentiair inrichtingswerkers
 WODC nr. 104

3.4.2 In 1990 verschenen rapporten in de kleine reeks (K-reeks)

Terlouw, G.J., G. Susanne
 Een preventieproject in Gouda; eerste resultaten van een project voor
 Marokkaanse jongeren
 WODC K7

Laan, P.H. van der
 Wel geplaatst, maar...; een eerste verkenning van het verschijnsel moeilijk
 plaatsbare jongeren en de daarmee samenhangende capaciteitsproblemen in de
 residentiële hulpverlening
 WODC K8

Mutsaers, M., L. Boendermaker
 Criminaliteitspreventie in het onderwijs; eerste deelexperiment: spijbelcontrole
 WODC K9

Hecke, T., J.A. Wemmers, M. Junger
 Slachtofferzorg bij het Openbaar Ministerie bij een groot parket in het westen
 des lands; verslag van een verkennend onderzoek
 WODC K10

Spaans, E.C., L. Doornhein
 Evaluatie-onderzoek jeugdreclassering
 WODC K11

Junger, M., L. Steehouwer
 Verkeersongevallen bij kinderen uit etnische minderheden
 WODC K12

3.4.3 Overige publikaties

Onderzoek, beleid en veld
 1990 (congresbundel CWOK)

Ooyen-Houben, M. van, A. Schiewold, S. Schneider, R. Smeets
 Jonge uithuisgeplaatste kinderen; een follow-up onderzoek naar hun
 ontwikkeling
 1990, J&J 14

WODC in 1989 en 1990 (onderzoekplan)
 onderzoek
 documentatie en publikaties

Aalberts, M.M.J.

Politie tussen discretie en discriminatie
Gouda Quint/Kluwer Rechtswetenschappen, 1990
(dissertatie)

Baerveldt, C.

De school: broedplaats of broeinest?
Gouda Quint bv, 1990
(dissertatie)

Junger, M.

Delinquency and Ethnicity
Kluwer Law and Taxation Publishers, 1990
(dissertatie)

Teneinde de voorlichting rondom WODC-publikaties beter te laten verlopen, werden eind 1990 afspraken gemaakt met de directie Voorlichting van het Ministerie. De contacten worden van de zijde van het WODC verzorgd door H.J.J. Simons.

3.5 Dutch penal law and policy; research notes on criminological research

Redacteur: mr. P.B.A. ter Veer; productie: M. Sampiemon

Begin 1990 werd een start gemaakt met een Engelstalige serie van het WODC: Dutch penal law and Policy. Kortweg de Research Notes. Aanleiding voor het uitbrengen van deze nieuwe serie was de constatering dat veel onderzoek dat door het WODC uitgevoerd wordt van belang/interessant kan worden geacht voor het buitenland. Als basis voor de Research Notes dient in principe door het WODC uitgevoerd onderzoek. Onderzoekers op het WODC, waarvan de rapporten volgens de staf voor opname in de Notes in aanmerking komen, krijgen de vraag om van hun rapport een uitgebreide Engelstalige summary te maken. De Research Notes komen, op onregelmatige tijdstippen, zes maal per jaar uit. Een of twee maal per jaar zullen gegevens van SIBA in de serie worden opgenomen. De Notes worden verstuurd naar 2500 adressen over de gehele wereld. Bij de derde uitgave zal een antwoordkaart worden bijgesloten, waarop ontvangers kunnen aangeven of zij geïnteresseerd zijn in de toekomst de Notes te blijven ontvangen.

Na enige aanloopproblemen verscheen in september 1990 de eerste uitgave in deze serie gebaseerd op het Halt-rapport van M. Kruissink, getiteld: the Halt Program; diversion of juvenile vandals. In 1991 worden in ieder geval verwacht een uitgave met SIBA-gegevens, een uitgave over het Nederlandse slachtofferhulpbeleid (M. Zeilstra en J.A. Wemmers) en een uitgave over Nederlands drugsbeleid (Ed. Leuw).

4 Externe publikaties van WODC-medewerkers in 1990

Aalberts, M.M.J., N. Dijkhoff

Een andere kijk op de illegalenpopulatie in Nederland
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 5, 1990, pp. 75-95

Berg, E.A.I.M. van den

Samenwerking als sleutelwoord; beschouwingen omtrent politieke
milieuwethandhaving
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 3, 1990, pp. 65-82

Block, C.R., C. van der Werff

Gender differences in recidivism in the Netherlands
Paper presented at the annual meeting of the Law and Society Association, June
1, 1990; draft
Z. pl. en uitg., 1990

Boutellier, J.C.J.

Fiets
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 4, 1990, pp.
30-31

Boutellier, J.C.J.

Islam en criminaliteit; een gesprek met imam Hamza Zeid
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 6, 1990, pp. 88-101

Boutellier, J.C.J.

Kerken hebben rol in moraliteitsdebat
NRC-Handelsblad, 25 oktober 1990

Boutellier, J.C.J.

Overheid en pers in postmodern duet
Reporter, 5e jrg., nr. 26, 1990, pp. 21-23

Boutellier, J.C.J.

De secularisering van moraal; een beschouwing over de relatie tussen godsdienst
en criminaliteit
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 6, 1990, pp. 10-43

Duintjer-Kleijn, M.R.

Vijftien jaar Justitiële Verkenningen; de geschiedenis van een tijdschrift
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 1, 1990, pp. 100-109

Duyne, P.C. van

Wetgevende klusserij; het oplappen der zedelijkheidswetgeving
Delikt en delinkwent, 20e jrg., nr. 3, 1990, pp. 236-253

Emmerik, J.L. van, M. Brouwers

Ter beschikking gestelde seksuele delinquenten II; delictgevaarlijkheid, diagnostische kenmerken, behandelingsvooruitzichten en recidive tijdens de tenuitvoerlegging

Tijdschrift voor criminologie, 32e jrg., nr. 3, 1990, pp. 190-211

Essers, J.J.A., A.W.M. Eijken

Woninginbraak in Nederland; een analyse van het inbraakrisico op landelijk, regionaal en lokaal niveau in 1988

Den Haag, Ministerie van Justitie, Directie Criminaliteitspreventie, 1990

Essers, J.J.A., M. Kommer

Regionale spreiding van het inbraakrisico

SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 1, 1990, pp. 5-7

Essers, J.J.A., M. Kommer en I. Passchier

Beeld van 1989

SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 4, 1990, pp. 6-11

Essers, J.J.A., M. Kommer en I. Passchier

De internationale slachtofferenquête

SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 2, 1990, pp. 3-5

Essers, J.J.A., M. Kommer en I. Passchier

Helderheid over opheldering

SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 3, 1990, pp. 8-11

Gemert, F. van

Fatale sex: een verkennend onderzoek naar homomoorden
Amsterdam, 1990

Gemert, F. van

Fatale sex: oorzaak en aanleiding van moorden met homoseksuele slachtoffers
In: G. Hekma, B. van Stolk e.a. (red). Het verlies van de onschuld, seksualiteit in Nederland

Wolters Noordhoff, speciale boekuitgave van Amsterdams Sociologisch Tijdschrift, 1990, pp. 169-192

Gemert, F. van

Junks doen 't voor 'n geeltje; beloning van informanten bij drugsonderzoek
Sociodrome, nr. 2, 1990, pp. 5-8

Gemert, F. van

Roof of rancune; de motieven van homomoordenaars
Algemeen politieblad, 139e jrg., nr. 18, 1990, pp. 412-415

Gemert, F. van

Boekrecensie van: Kennedy, J.G. The flower of paradise
Medische antropologie, nr. 1, 1990, pp. 107-109

- Gemert, F. van
Boekrecensie van: Korf, D., R. Mann e.a. Drugs op het platteland; het drugsgebruik in een kleinere gemeente
Sociologische gids, 27e jrg., nr. 4, 1990, pp. 262-263
- Grapendaal, M.
De paradox en het dilemma; effecten van politie-optreden op de Zeedijk
Ars aequi, 39e jrg., nr. 10, 1990, pp. 714-720
- Grapendaal, M.
Income generating activities, methadone maintenance and an economic/criminal typology of Amsterdam opiate users; paper presented at the conference 'Drug use and drugpolicy; a European perspective', Keulen, 27-29 september 1990
Z. pl. en uitg., 1990
- Grapendaal, M.
The Amsterdam drug policy; paper presented at the conference 'Les cités Européennes face à la drogue', Straatsburg, 23-25 januari 1990
Z. pl. en uitg., 1990
- Grapendaal, M.
The effects of methadone maintenance on the criminal behaviour of opiate users in Amsterdam; paper for the First International Conference on the Reduction of Drug Related Harm, Liverpool, 9-12 april 1990
Z. pl. en uitg., 1990
- Grapendaal, M.
The inmate subculture in Dutch prisons
The British journal of criminology, 30e jrg., nr. 3, 1990, pp. 341-357
- Hesseling, R.B.P., J. de Waard
De schaduwzijde van het succes: verplaatsing van criminaliteit verdient meer aandacht
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 1, 1990, pp. 15-17
- Hesseling, R.B.P., M.I. Zeilstra
De financiering van de huismeester; deelverslag evaluatie-onderzoek stimuleringsregeling huismeesters
's-Gravenhage, 1990
- Hesseling, R.B.P., B.M. van Dalen en E.H.M. van Wees
Eerste ervaringen met huismeesters positief
NCIV Vakwerk, nr. 5, 1990, pp. 108-111
- Hesseling, R.B.P., E.H.M. van Wees en B.M. van Dalen
Huismeesters in problematische woningcomplexen; tussenverslag evaluatie-onderzoek huismeesters
's-Gravenhage/Almere/De Bilt, Nationale Woningraad; NCIV koepel voor woningcorporaties, 1990
- Junger, M.
Intergroup bullying and racial harassment in the Netherlands
Sociology and social research, 74e jrg., nr. 2, 1990, pp. 65-72

- Junger, M.
Studying ethnic minorities in relation to crime and police discrimination: reply to Ben Bowling
The British journal of criminology, 30e jrg., nr. 4, 1990, pp. 493-502
- Junger, M.
Weinig toezicht ouders vergroot kans op ongeval
Algemeen politieblad, 139e jrg., nr. 25, 1990, pp. 592-593
- Junger, M., W. Polder
Godsdienst en delinquentie; een empirisch onderzoek onder etnische groepen
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 6, 1990, pp. 44-66
- Junger, M., W. Polder
Some explanations to crime among four ethnic groups in the Netherlands; paper presented on the congress of the American Society of Criminology, 1990
Z. pl. en. uitg., 1990
- Junger-Tas, J.
Alternatieve sancties in de Verenigde Staten
Delikt en delinkwent, 20e jrg., nr. 6, 1990, pp. 533-554
- Junger-Tas, J.
Het bescheiden succes van randgroepjongerenprojecten wijkgerichte, integrale aanpak biedt nog de meeste perspectieven
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 4, 1990, pp. 38-40
- Junger-Tas, J.
Jeugdcriminaliteit en de rol van de school
In: Zwanenburg, M.A., A.M.G. Smit (red). Kleine criminaliteit en overheidsbeleid
Arnhem, Gouda Quint, 1990, pp. 28-41
- Junger-Tas, J.
Le traitement intermediaire aux Pays-Bas
In: Dünkel, F., J. Zermatten (red). Nouvelles tendances dans le droit pénal des mineurs
Freiburg, Eigenverlag Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 1990, pp. 191-209
- Junger-Tas, J.
Meta-evaluation of dutch crime prevention programs
In: Crime control policy in the Netherlands; five years of policy efforts
The Hague, Ministry of Justice, 1990
- Junger-Tas, J.
Normvervaging of normverschuiving
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 1, 1990, pp. 16-32
- Junger-Tas, J.
Prevention of delinquency, juvenile justice and the protection of the young: policy approaches and directions
Working paper for the VIIIth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Cuba, august 1990

Klijn, A.

Ach, Den Haag of hoe je als beleidsonderzoeker toch nog goed terecht kunt komen

In: Dijksterhuis, F.P.H., J. Griffiths (red). De forumfunctie bij de sociaal-wetenschappelijke bestudering van het recht
Groningen, Wolters-Noordhoff, 1990, pp. 216-224

Klijn, A., E.R. Blankenburg

De balie en de rechtsbijstandverzekering; een opmaat tot discussie
Advocatenblad, 70e jrg., nr. 21, 1990, pp. 573-580

Klijn, A., F.P. van Tulder

Afzien in afhankelijkheid? Over veronderstelde discriminatoire effecten van de WROM

Rechtshulp, nr. 2, 1990, pp. 2-10

Klijn, A., F.P. van Tulder

Discriminatie in de rechtshulp? Financiële afhankelijkheid als mogelijke drempel
Rijswijk, Sociaal en Cultureel Planbureau, 1990
SCP cahier (73)

Kommer, M.M.

Het moet - maar kan het ook? Over plannen en de uitvoering daarvan
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 8, 1990, pp. 80-90

Kommer, M.M.

Relationele database-toepassingen in SPSS
Kwantitatieve methoden, 11e jrg., nr. 33, 1990, pp. 109-116

Kommer, M.M.

The role of the prosecutor in pre-court decision making
Paper presented at the One Day Conference on Young Adults in the criminal justice system, Nottingham Polytechnic, Nottingham, UK, 5-12-1990
Z. pl. en uitg., 1990

Kruissink, M.

De Halt-aanpak van vandalisme: ontstaan, doelgroep en effecten
In: Zwanenburg, M.A., A.M.G. Smit (red). Kleine criminaliteit en overheidsbeleid
Arnhem, Gouda Quint, 1990, pp. 284-297

Kruissink, M.

Hoe buiten-justitieel is de Halt-afhandeling?
Delikt en delinkwent, 20e jrg., nr. 9, 1990, pp. 797-809

Kruissink, M.

Jeugd minder crimineel
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 3, 1990, pp. 14-16

Kruissink, M., C. Verwers

Werkt HALT?
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 1, 1990, pp. 3-4

- Laan, P.H. van der
Afscheid van het welzijnsmodel; ontwikkelingen in jeugdbescherming en
jeugdstrafrecht
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 2, 1990, pp. 8-42
- Laan, P.H. van der
Bemoedigend resultaat van Kwartaalkursus; scepsis maakt plaats voor acceptatie
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 3, 1990, pp.
21-23
- Laan, P.H. van der
Il processo penale minorile Olandese; l'uso di misure alternative e l'introduzione
di un servizio di probation per i giovani
In: Busnelli Fiorentino, E., A.C. Moro (red). *Minori e giustizia*
Padova, Fondazione Emmanuele Zancan, 1990
- Laan, P.H. van der
Neue Entwicklungen in den Niederlanden: De Kwartaalkursus
In: *Mehrfach Auffällige - Mehrfach Betroffene; Erlebnisweisen und
Reaktionsformen*
Bonn, Forum Verlag Godesberg, 1990
- Leuw, E.
De politie als volksopvoeder; 'Commissie buigt zich over uiterst glibberige
materie'
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 4, 1990, pp.
27-29
- Mertens, N.M.
De werkwijze van de Raad voor de Kinderbescherming in klachtzaken
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 2, 1990, pp. 43-66
- Mutsaers, M.J.M.
Spijbelgedrag neemt met 66% af door geautomatiseerde controle; onderzoekers
pleiten voor landelijke invoering
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 2, 1990, pp.
11-13
- Naborn, E.M.
Beschermingsbewind vergeleken met de curatele
Tijdschrift voor familie en jeugdrecht, 12e jrg., nr. 4, 1990, pp. 78-79
- Rutenfrans, C.J.C.
Euthanasiediscussie niet gediend met eufemistisch taalgebruik
De Volkskrant, 18 januari 1990
- Rutenfrans, C.J.C.
Vadertje Staat als opvoeder ontbeert gezag
Staatscourant, nr. 186, 1990, pp. 5 en 7
- Spaans, E.C.
Jeugdreclassering uit de kinderschoenen
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 2, 1990, pp. 115-135

Spaans, E.C.

Te klein voor tafellaken, maar te groot voor servet; speciale aanpak van 16- en 17-jarige delinquenten lijkt gat in de markt
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 4, 1990, pp. 25-27

Terlouw, G.J.

Criminaliteitspreventieproject Marokkaanse jeugd Gouda
SEC, kwartaalblad over samenleving en criminaliteit, 4e jrg., nr. 2, 1990, pp. 10-11

Veerman, G.J.

Strafrechtelijke bestrijding van rasdiscriminatie; het beleid bezien
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 5, 1990, pp. 54-74

Wartna, B.S.J.

Overzicht voorlopige resultaten experiment dagdetentie; bijdrage t.b.v. de studiedag Dagdetentie, 9 mei 1990 te Rotterdam
Z. pl. en uitg., 1990

Wiebrens, C.J.

Police manpower re-allocation: the Dutch case
Policing and society, 1e jrg., 1990, pp. 57-76

Wiebrens, C.J.

Politie-organisatie: het taboe van de lokale autonomie
Socialisme en democratie, nr. 2, 1990, pp. 48-51

Wiebrens, C.J.

Working apart together? Het openbaar ministerie en de politie
Paper t.b.v. het politicologen-etmaal, Enschede, Universiteit Twente, 28-29 juni 1990
Z. pl. en uitg., 1990

Wiebrens, C.J., H.M. Willemse

Een oog op de toekomst
Justitiële Verkenningen, 16e jrg., nr. 8, 1990, pp. 32-48